

Tapu ve Kadastro
Genel Müdürlüğü

1

فان ارضنا وارضنا
OSMANLICA
TAPU TERİMLERİ
SÖZLÜĞÜ

Hayrettin GÜLTEKİN

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü

Arşiv Dairesi Başkanlığı

Şube Müdürü

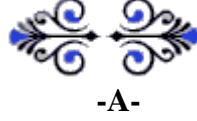
İÇİNDEKİLER

KONU

SAYFA

- 1) Eski tapu kayıt ve senetlerinde yazılı kelime ve terimlerin açıklaması 3-16
- 2) Kayıtların nevi ve iktisap sütununda geçen hisse oranları Arapça bayağı kesirler 17
- 3) Eski kayıtlarda bulunan ve değişik yörelerde kullanılan mahalli ölçüler 17-20
- 4) Eski tapu kayıtlarında yer alan takvimler ve bunların bugünkü karşılıkları
  - a) Hicri Takvim 20-21
  - b) Rûmî Takvim 21-23
  - c) Miladi Takvim 23

1) ESKİ TAPU KAYIT VE SENETLERİNDE YAZILI KELİME VE TERİMLERİN AÇIKLAMASI

-A-

Ahkâm (احکام): Hükümler

Ahz u kabz (اخذ و قبض): Her iki sözcük, almak anlamına gelir.

Ahz u itâ (اخذ و اعطا): Alıp verme

Akâr (عقار): Gayrimenkullerden kirâ yoluyla sağlanan gelir

Akârât (عقارات): Gelir sağlayan gayrimenkuller

Akârât-ı Vakfiyye (عقارات وقفیه): Vakıf gayrimenkuller; evler, dükkânlar ile bunların getirdiği gelir

Akçe (اقچه): Osmanlı döneminde gümüş para cinsi ve birimi

Akid (عقد): Sözleşme, bir sözleşmede taraf olan kişi

Âmm (عام): Genel, umumi, herkese ait

Âmme emlakı (عامه املاکی): Kamu taşınmaz malları

Âmm ve şâmil (عام و شامل): Umumi ve kapsamlı

Amme arâzisi (عامه اراضیسی): Kamu toprağı

Arâzi-i mirîye (اراضی میریه): Mîrî yani devlete ait topraklar, arazi-i emiriyye

Arz (ارض): Toprak; sunma, bildirme

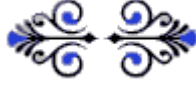
Arzen (عرضاً): Genişlik, en

Arâzi-i mahmiyye (اراضی محمیة): Geliri (rakabesi) Hazineye ait bulunan araziden koru, mer'a, yol, pazar yerleri gibi halkın gereksinimlerine ayrılmış yerler

Arâzi-i mukâta'a (اراضی مقاطعه): Maktû (götürü) bir vergiye bağlanmış arazi, kesime verilmiş topraklar; devlete hizmeti geçen önemli kişilere bizzat devlet tarafından geliri veya vergisi terk edilen topraklar

Arâzi-i mahlûle (اراضی محلوله): Tasarruf sahibinin intikal sahibi bırakmaksızın ölümü ile hazineye dönen miri arazidir.

Arâzi-i mektûme(اراضى مكتومه): Devlete ait olduğu halde, devletin hakkı çığnenerek haksız ve fuzulen işgal edilen arazi
Arâzi-i mezzû'a(اراضى مزروعه): Ekilen arazi
Arâzi-i selîha (اراضى سليحه): Çıplak arazi
Arazi-i seniyye(اراضى سنويه): Saltanat makamını işgal edenlere ait toprak
Asabe-i nesebiyye(عصبه نسيه): Kan ve soy yoluyla akraba
Asiyâb(آسياب): Değirmen
Aslah (eslah) (اصلح): En uygun (Vakfiyelerde en uygun oğul diye geđer)
Atîk(عتيق): Eski

-B-

4

Bâ(با): Farsça ile, -li, lu eki
Bâ-temessük(با تمسك): Temessük ile (tasarruf olunan toprak)
Bâ-hüccet(با حجت): Hüccet ile (tasarruf olunan toprak)
Bâ-tapu(با طاپو): Tapu ile (tasarruf olunan toprak)
Ba'de(بعد): Sonra
Ba'demâ(بعدهما): Bundan böyle
Bâc(باج): Örfî vergi
Bâd-i hevâ(باد هوا): Kayıt dışı, önceden belirlenenin dışında gelen gelir; Bedava, parasız
Bâb(باب): Bölüm, kapı
Bâni(باني): Kuran, yapan, bina eden
Bedel-i ferâğ(بدل فراغ): Miri arazi ve çiftte kirah (icareteynli) vakıf taşınmazlarının tasarruf haklarının devredilmesi karşılığı alınan paradır.
Bedel-i misl(بدل مثل): Arazi hukukunda tasarruf hakkı karşılığı emsaline uygun ödenen para
Bedel-i müsemmâ(بدل مسماء، بدل مسمى): Akitte tayin olunan bedel
Benûn(بنون): Üç veya daha ziyade çocuklar
Ber-mûceb-i âtî(بر موجب آتى): Aşağıda geleceği gibi, Aşağıda ifade olunacağı üzere
Ber-mu'tâd(بر معتاد): Alışlageldiği üzere, devamlı yapılagelen usule göre
Berî'ü'z-zimme(برى الزمه): Zimmetten veya borçlardan kurtulmuş, temize çıkmış

Bey‘-i bi‘l-istiglâl (بيع بالاستغلال): Satış ve kiralamanın aynı anda yapıldığı satış, malı satıp aynı anda gelir ve menfaatını elinde tutuma

Bey‘-i bi‘l-vefâ (بيع بالوفاء): Medeni Kanunun yürürlüğe girmesinden evvel yapılmış gayri menkul rehni, vefaen satış, satılanın ileride satan tarafından geri satın alınması şartıyla yapılan satış

Bey‘-i bi‘ş-şart (بيع بالشرط): Şartla satım, şartlı satım

Bey‘ u şirâ (بيع و شراء): Alış-veriş, alım-satım.

Beyninde (بينينده): Arasında, aralarında

Bidâyet (بدايت): Başlangıç

Bin (بن): Oğul

Bint (بنت): Kız

Bilâ (بلا): -sız ekinin görevinde olmak üzere Arapça sözcüklerin başına getirilerek sıfat yapar ve bileşik yazılır.

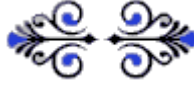
Bilâ-zevc (بلا زوج): Kocasız, kocası sağ olmadığı halde

Bilâ-zevce (بلا زوجه): Karısız, karısı sağ olmadığı halde

Bilâ-veled (بلا ولد): Çocuksuz, çocuğu olmayan

Bilâ-ebeveyn (بلا ابوين): Anası ve babası olmayan

Bu dahi (بو دخى): Bu da bir öncesi gibi, yukarıda geçenin aynısı

-C-

Câr (جار): Komşu

Câri (جارى): Uygulanan

Cânib (جانب): Taraf, cihet, yön

Cânib-i yemîn (جانب يمين): Sağ taraf

Cânib-i yesâr (جانب يسار): Sol taraf

Cihet-i i‘tâ-yı senet (جهت اعطای سند): Senetin verilmiş sebebi, (iktisâb)

Cebel (جبل): Dağ

Cenâh (جناح): Yan taraf

Cenâb (جناب): evin yan tarafı, avlu (hürmet bildirilen sıfat olarak da kullanılır)

Cenûb (جنوب): Güney

Cedîd (جدید): Yeni

-D-

Dâyin(داین): Alacaklı

Dâimi kayıtlar (دائمی قیدلر): Tapu İdarelerinde iş sahiplerinin müracaatı üzerine tutulan kayıtlar

Deyn(دین): Borç

Defter-i Hâkânî (دفتر خاقانی): Eskiden taşınmazlar hakkındaki kayıt ve tescillerin işlendiği defterin adı. Tapu-Tahrir Defterleri için de bu ad kullanılmıştır.

Bugünkü tapu sicilinin karşılığıdır.

Defter-i Hâkânî İdaresi(دفتر خاقانی ادارهسی): Şimdiki tapu dairelerinin eski adı.

Defter-i Hâkânî Nâzırı(دفتر خاقانی ناظری): Osmanlı Devleti zamanında tapu ve kadastro işlerine bakan nâzır, bakan

Der-Sa‘âdet(در سعادت): Osmanlı Döneminde İstanbul’a verilen ad

Derûn(درون): İçinde

Devir ve temlik(دور و تمليك): Bir hakkın bir kimseden başka bir kimseye geçmesi

-E-

Eb(اب): Baba, ata

Eben an cedd(ابا عن جد): Babadan oğla (Ebâ an cedd)

Ebnâ(ابناء): Oğullar

Ebnâ-yı ebnâ(ابنای ابناء): Kız ve erkek çocukları ile kız ve erkek torunları ifade eder.

Ebeveyn(ابوین): Ana, baba

Ebvâb(ابواب): Kapılar

Ekber(اکبر): Daha (en, pek büyük), vakfiyelerde geçer.

El-yevm(اليوم): Halen, bugün

Emâkin(اماکن): Mahaller, mekanlar, mevkiler, yerler

Esbâb(اسباب): Sebepler

Esâmi(اسامی): İsimler

Eşcâr(اشجار): Ağaçlar

Eşcâr-ı müsmire(اشجار مثمره): Meyveli Ağaçlar

Eşcâr-ı gayr-i müsmire(اشجار غير مثمره): Meyvesiz ağaçlar

Eş(ش، اش): Onun

Eşhâs(اشخاص): Şahıslar

Erba‘a(اربعه): Dört

Erbâb(ارباب): Sahipler, malikler

Etrâf-ı erba‘ası(اطراف اربعهسى): Dört tarafı

Evkâf(اوقاف): Vakıflar

Evkâf-ı Hümâyûn(اوقاف همايون): Padişahların ve padişahlara mensup olanların vakıfları

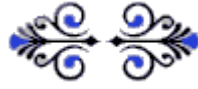
Evlâd-ı sulbiyye(اولاد صلبيه): Vakıfta bir kimsenin çocuklarını anlatan terimdir. Bir adamın torunları onun evlâd-ı sulbiyyesidir.

Evlâd-ı ümm(اولاد ام): Ölenin ana bir oğlan ve kız kardeşleri

Evrâk-ı müsbitte(اوراق مثبتته): Tapu sicilini tamamlayan belgeler

Evlâd-ı inâs(اولاد اناث): Kız çocukları (vakfiyelerde geçer)

Evlâd-ı yol(اولاد يول): Çoluk çocuk (vakfiyelerde)

-F-

Ferâğ(فراغ): Satış (Bir mülkün tasarruf, sahip, olma hakkını başkasına terk etme, Arazi Kanununda ise miri veya vakıf arazinin yararlanma hakkının satışı)

Fevk(فوق): Üst

Fevkânî(فوقانى): Binanın üst kısmı, binanın üst katı

Fevkânî tahtânî(فوقانى تحتانى): Altı üstlü

Fevt(فوت): Ölüm

-G-

Garb(غرب): Batı

Gars(غرس): Ağaç, fidan dikmek

Gayr-i menkul(غير منقول): Taşınmaz mal

Gayr-i musakka(غير موصافه): Susuz

-H-

Hafid(حفيد):Torun

Hakk-ı karâr(حق قرار): Arazi Kanununun 78 nci maddesinde belirtilen nizasız 10 yıllık zilyetlik

Hakk-ı şurb(حق شرب): Su hakkı

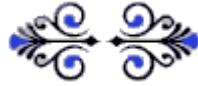
Hâne(خانه): Ev

Hatt(خط): Çizgi, sınır çizgisi

Hüccet(حجت): Delil

Hüccet-i şer'iyeye(حجت شرعية): Şer'iyye mahkemelerinden sırf mülk taşınmazlar için verilen belge

Hâvî(حاوی): İçine alan, ihtiva eden

-İ-

İbn(ابن): Oğul, erkek çocuk

İbniyye(ابنيه): Ölenin oğlunun kızı veya oğlunun oğlunun kızıdır.

İbnân(ابنان): İki çocuk

Îcâr(ايجار): Kiraya verme

Îcâre(اجاره): Kira, gelir

İfrâz(افراز): Parçalara ayırma

İhyâ(احياء): Diriltme, canlandırma, tazelik verme

İhyâen(احياءاً): (Ham arazinin) ıslahıyla iktisap

İhyâ-yı mevât(احياء موات) : İşlenmemiş toprağı ekime elverişli bir hale getirme, işleme

İntikâl(انتقال): Geçirim; geçme, bir mal üzerindeki tasarruf hakkının yasa

ile belli kesimlere geçmesi

İntifâ(انتفاع): Yararlanma, kullanma

İrs (ارث): Veraset, soya çekim

-K-

Kuyûd(قيود): Kayıtlar

Kuyûd-ı kadîme(قويود قديمه) : Eski Kayıtlar

Kadîm(قديم): Eski

Kal(قلع): Sökme, çıkarma (ağaç)

Kâin(كائن): Bulunan, mevcut olan

Karye(قرية): Köy

Kebîr(كبير): Yaşça büyük, kebîre: büyük kız evlat (vakfiyede geçer)

Kurâ(قرى): Köyler

Kürûm(كروم): Bağ çubuğu

Köm(كوم): 1- Küme , yığın

2- Küçük ağıl

-L-

Lâ-bî-şartın(لا بشرط): Şarta dayanmaksızın

Leb-i derya(لب دريا): Deniz kenarı, sahil

Li-ebb(لاب): Baba bir kardeş

Li-ümm(لام): Ana bir kardeş

Livâ(لواء): Sancak; Osmanlı döneminde sancak olarak tanımlanan idari birim.

Başında sancakbeyi bulunurdu. Tanzimat sonrası dönemde livânın başında bulunan görevliye mutasarrıf da denilmiştir.

Li-ecli'l imâr(لاجل الاعمار): İmar edilmek üzere

-M-

Maâdîn(معادن): Madenler

Ma'an(معاً): Beraber, birlikte

Mâbeyn(مابين): Ara

Mâbeyn senedi(مابين سندی): Ara senedi

Mâfevk(ما فوق): Üst mahal

Mağrib(مغرب): Garp, batı, batıda bulunan

Mahal(محل): Yer

Mahdûm(مخدوم): Oğul, evlat

Mâ-i câri(ماء جاری): Akarsu

Mâ-i leziz(ماء لذیذ): İçilecek su, lezzetli su, memba suyu

Mahdum(مخدوم): Oğul, evlat

Mâlik(مالك): Mülk arazinin sahibi

Ma'rûf(معروف): Herkesçe bilinen

Ma'tûh(e)(معتوه، معتوهه): Bunamış, bunak; sakat, kötürüm, amelmânde

Ma'tûk(معتوق) : Azat olunmuş, azatlı

Mazbata(مضبطة): Tutanak

Mazbût vakıflar(مضبوط وقفلر): Yönetimi devlet tarafından ele alınmış vakıflar; bir vakıf iki şekilde mazbut vakıf olur; ya bütün vakıf yöneticileri ölmüştür veya vakfeden kişi yönetici göstermemiştir. Bu durumda bu vakıfların yönetimi devlet tarafından ele alınır; devlet bu yönetimi Vakıflar Genel Müdürlüğü eli ile kullanır.

Mebâni(مبانی): Binalar, yapılar

Mebde'(مبدأ): Başlangıç

Meccânen(مجاناً): Ücretsiz, parasız, karşılıksız

Meclis-i idâre(مجلس اداره): İdare meclisi, yönetim kurulu

Mecmû'an(مجموعاً): Toplu olarak, toptan

Mecmû'u(مجموع): Tümü, tamamı

Me'cûr(مأجور): Kiraya verilen şey, kiralanan

Mecelle(مجله): Osmanlı İmparatorluğu'nda Tanzimat'tan sonra yapılan kanunlaştırma hareketleri sırasında, Ahmet Cevde Paşa'nın başkanlığı altındaki bir bilim kurulu tarafından hazırlanan, dayanağı İslam dini olan, daha çok borçlar hukukunu ve kısmen de eşya hukuku ile yargılama hukukunu içine alıp, aile ve miras hukukunu kapsayan, kazuist metoda göre hazırlanmış 1851 maddelik bir yasa.

Menzil(منزل): Mesafe, yollardaki konak yeri, bir günlük yol, ayrıca ev anlamında da kullanılır

Mesâha(مساحه): Ölçme, ölçümleme, yüz ölçümü

Mesken(مسكن): Kişinin fiilen oturduğu yer, konut

Mezkûr(مذكور): Zikredilen, sözü edilen

Mıntika(منطقة): Bölge, yer, mahal

Merbût(مربوط): Bağlı

Merhûn(مرهون): Rehnedilen mal

Mer'iyet(مرعيت): Yürürlük

Memât(ممات): Ölüm

Memlûk(مملوك): Birinin malı olan

Menâfi(منافع): Menfaatler

Metrûk(متروك): Terk edilmiş

Mevrûs mal(موروث مال): Miras yolu ile edinilen mal

Mikyaz(مقياس): (Ölçek) Kıyas edecek alet, uzunluk ölçüsü

Mine'l-kadîm(من القديم): Oluşuna, kimsenin bilemeyeceği kadar eski olan bir zamanı ifade etmektedir.

Mîrî arâzi(ميرى اراضى): Çıplak mülkiyeti devlete, sadece tasarruf hakkı şahsa ait (Arz-ı mîrî) olan taşınmaz (tarla; çayırılık, yoncalık, harman yeri, yaylak, kışlak ve koruluk gibi)

Mu'accele(معجله): Önden alınan. Vakıf kiralarm ya da mâlikâne usulü ile işletilen mukataalardan peşin alınan kısmına da denir.

Mu'addel(معدل): Değiştirilmiş, tadil edilmiş

Mubâdil(مبادل): Başkasının yerine getirilmiş, bir şeye bedel tutulmuş

Mu'eccel(مؤجل): Tecil edilmiş, mühletli, sonraya bırakılan, peşin olmayan

Muharrer(محرر): Yazılı

Muhtevi(محتوى): İçinde bulunan, ihtiva eden

Mukâtaa(مقاطعه): Arapça mukâtaa kelimesi bir bütünün kısımlara ayrılması ve kesim olarak belirlenmesi anlamına gelir. Osmanlı toprak sisteminde veya devlete ait gelir kelemlerinin belirli kısımlara ayrılması anlamında kullanılmıştır. Daha sonra bu kısımlar belli bir ücret karşılığında kiraya verilir. Aynı zamanda bağ, bahçe, arsa durumuna getirilen ekim toprağı için verilen vergi için de kullanılır.

Mukayyed(مقيد): Kaydedilmiş

Munkalib(منقلب): Değişen

Musakkâ(موصاهه): Sulu (suyu olan) tarla, gayr-i musakkâ: susuz tarla

Musakkaf(مسقف): Üstü damla örtülü (bina), gayrimenkul kiralarına ilişkin

Musakkafât(مسقفات): Ev, han ve dükkan gibi üstü dam ile örtülü yerler

Mutasarrıf(متصرف): Tasarruf hakkı ve salahiyeti olan kişi. Bir malın sahibi. Eskiden vilâyetten küçük olan sancak ya da diğer adı ile livânın yöneticisi. Mîrî veya vakıf araziye tasarruf eden kimse

Muteber(معتبر): İtibar edilen, kabul gören

Müceddeden(مجدداً): Yeniden, zilyetlikten

Mülâhazat(ملاحظات): Açıklamalar

Mülhak Vakıflar(ملحق وقفلر): Vakfın vakfiyesindeki şartlara göre vakfın işlerini gören (mütevellileri) tarafından idare olunan vakıflardır. Vakıflar Genel Müdürlüğü denetimine tabidir.

Mülk arâzi(ملك اراضى): Hem tasarruf hakkı, hem de rekabesi (geliri) kişilere ait olan her nevi emlak

Mültekâ-yı nesâb(ملتقى نسب، ملتقا نسب): İki veya daha çok kimsenin neseplerinin birleştiğı şahıstır.

Münâkale(مناقله): Bir taşınmazla ilgili yeni kayıtla eski kayıt arasında bağlantı kurma. (tedavül)

Münhedim(منهدم): Yıkılan, çöken (binalar için), yıkık

Müseccel(مسجل): Tescil edilen

Müstakilen(مستقلاً): Yalnız, kendine ait

Müstegallât(مستغلات): Vakfa gelir getirmesi için tavanlı, damlı ve damsız vakfedilmiş olan mallar anlamına gelen müstegal

kelimesinin çoğuludur. Çatısı bulunmayan arsa bağ bahçe gibi yerler

Müştemilât(مشماتل): Taşınmazın kullanılmasını kolaylaştıran ek tesis

Müte'âkib(متعاقب): Sıra ile, birbirinin arkasına gelen

Mütesâviyen(متساوياً): Eşit olarak

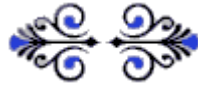
Müteselsil(متسلسل): Ardarda

Müteveccihan(متوجهاً): Dönülerek

Müteveffâ(متوفى): Vefat etmiş (erkek)

Müteveffiye(متوفيه): Vefat etmiş (kadın)

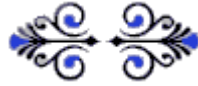
Mütevelli(متولى): Bir vakfın idaresine memur edilen kimse

-N-

Neslen ba'de neslin(نسلأ بعد نسل): Nesilden nesile

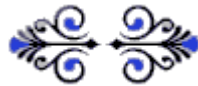
13

-P-

Peder(پدر): Baba

Pedereş(پدرش): (Onun) babası

-R-

Ra(ر): Rebi'ü'l-âhir ayının kısaltma işaretidir

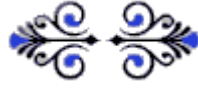
Rab'(ربع): Vasat, orta boylu. Avlulu ev

Rabbu'l-mâl(رب المال): Mal sahibi, İslam Hukukunda mâlik anlamında kullanılır.

Rabbe(رابه): Üvey ana

Rakabe(رقبه): Kuru mülkiyet, çıplak mülkiyet, Bir arazinin asıl mülkiyeti.

Rekabe etmek(رقبه ايتمك): Vakfın gelirini aslına ilave etmek

-S-

Sağır(سغیر): Küçük yaşta erkek

Sağire(سغیره): Küçük yaşta kadın

Sâlis(ثالث): Üçüncü

Sâlisen(ثالثاً): Üçüncü olarak

Satih(سطح): Yüzey, bir şeyin dış yüzü

Sehim, sehm(سهم): Hisse, pay.

Semen(ثمن): Satışlarda verilen para, değer, tutar

Sübût-ı-şer'i(ثبوت شرعی): Şer'i esaslara göre sabit olan haklar

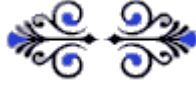
Süknâ(سكنى): Oturma (oturulacak yer)

-Ş-

Şimâl(شمال): Kuzey

Şark(شرق): Doğu

-T-

Tahcîr(تحويل): Arazinin çevresinde başkaları tarafından el konulmaması

için taş ve benzeri şeyler koymak

Tahtânî(تحتانی): Binanın alt kısmı

Tahte'l-arz(تحت الارض): Yer altı

Tahvîl(تحويل): Değiştirme

Tahrîr(تحرير): Yazma

Tapu Temessükü(طابو تمسكى): Tapu memurları tarafından eski tarihlerde verilen senet

Tarîk(طريق): Yol

Tarîk-i âmm(طريق عام): Geniş yol, cadde, genel yol, kamuya ait yol.

Tarîk-i hâs(طريق خاص): Bir veya birkaç eve mahsus çıkmaz sokak, özel yol

Tarafeyn(طرفين): Taraflar

Tasdikli Yoklama Defteri(تصدیقی یوقلامه دفترى): Yoklama memurları, ihtiyar heyetleri ve idare kurullarınca tasdik edilmiş defter.

Tasdiksiz yoklama Defteri(تصدیقسز یوقلامه دفترى): İl ve ilçe idare heyetlerinin tasdikinden geçmemiş, tahakkuk ettirilen tapu harçları tahsil yönüne gidilmemiş ve Defterhane'ye gönderilmemiş yoklama esas defterleridir. Hukuki kıymeti yoktur. Ancak isbat vesikası mahiyetindedir.

Tebâdül(تبادل): Değişme

Tehcîr(تهجير): Göç ettirmek

Temâdi(تمادی): Birbirinin devamı, devam etmek.

Temlîk(تمليك): Mülk olarak vermek, mülkiyeti bir bedel karşılığında başka birine nakletmek

Temellük(تملك): Mülk edinmek

Temessük(تمسك): 1- Eski hukukta borç senedi

2- Has, timar ve zeamet sahipleri ile mütevelliler tarafından verilen, miri ve vakıf arazide tasarruf yetkisini bildiren belge

Terkîn(ترکین): Silme (kayıttan düşürme)

Teselsül(تسلسل): Zincirleme

Tevliyet(تولیت): Vakıf malları üzerinde kullanma yetkisi, vakıf işine bakma görevi. Bu görev sahiplerine müteveli denir.

Tezyîd(تزیید): Artırma

Tefvîz(تفویض): Para mukabilinde hükümet tarafından verilen veya satılan bir hak mukabilinde hükümet tarafından verilen

Takdîr-i bedel(تقدير بدل): Bir gayrimenkul malın emsaline göre bedelini takdir etme

Tashîh(تصحیح): Düzeltmek

Tûl(طول): Uzunluk

Tûlen(طولاً): Uzunluğu

Tedâvül(تداول): Tapu kayıtları tesis edildikten sonra alım, satım, ifraz, intikal gibi sebeplerden dolayı şahıslar arasında gelen değişiklikler.

Tevsîk(توثیق): Vesikalandırma, sağlamlaştırma, yazılı hale getirme

Teb'a-i Devlet-i Aliyye(تبعه دولت عليه): Osmanlı Devletine bağlı, tabi

Tekye(تكيه): İbadet ve ders için toplanılan yer

-U-

Uhde(عهده): Bir kimsenin üzerinde olan iş, sorumluluk

-V, Y-

Vakıf Temessükü(وقف تمسكى): Vakıf memurları tarafından eski tarihlerde verilen senet

Vakf-ı müstesnâ(وقف مستثنا): Vakıflar idaresinin müdahale ve mürakabesi olmaksızın, doğrudan doğruya mütevellileri tarafından idare olunan vakıflar

Veled(ولد): Oğul (gayri müslimler için)

Vefâen ferâğ(وقفاً فراغ): Taşınmaz mal rehni

Veledân(ولدان): Çocuklar (Gayri Müslimler için)

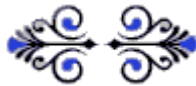
Yoklama Kayıtları(بوقلامه قیدلری): Rumi 1288-1325 tarihleri arasında miri arazinin, yetkili memurlar tarafından mahalline gidilerek, yerinde görülüp incelenerek tutulan kayıtlar.

Yemîn(يمين): Sağ

Yemîni(يمينى): Sağ taraf

Yesâri(يسارى): Sol taraf

Yemîn ü yesâr(يمين و يسار): Sağ ve sol

-Z-

Zabıt Kayıtları(ضبط قیدلری): Kadastro (tapulama) görmeden önce taşınmazlarla ilgili tutulan tapu kayıtları.

Zâde(زاده): Oğul, evlat

Zâviye(زاويه): İbadet ve ders için toplanılan yer

Zahri(ظهري): Arkası, arkaya ait.

Zevc(زوج): Koca

Zevce(زوجه): Karı

Zımn(ضمن): İç taraf

2) KAYITLARIN NEVİ VE İKTİSAP SÜTUNUNDA GEÇEN HİSSE ORANLARI ARAPÇA BAYAĞI KESİRLER

Nısf(نصف): 1/2, yarısı

Sülüs(ثلث): 1/3'ü

Sülüsan (sülsan)(ثلثان): 2/3'ü

Rub(ربع): 1/4

Râbi(رابع): Dördüncü

Râbi'an(رابعاً): Dördüncü olarak

Hums (خمس): 1/5

Südüs(سدس): 1/6

Subu(سبع): 1/7

Sümün(ثمان): 1/8

Tüs(تسع): 1/9

17

3) ESKİ KAYITLARDA BULUNAN VE DEĞİŞİK YÖRELERDE KULLANILAN MAHALLİ ÖLÇÜLER

Eski yüzölçümü birimleri:

1 Atik Dönüm = 1600 Arşın kare = 918,672m².

1 Atik Evlek = 400 Arşın kare = 229, 668 m².

1 Arşın kare = 0, 57417 m².

1 Cedit Dönüm = 2500.00 m².

1 Cedit Evlek = 100.00 m².

1 Kirah = 1 dm².

1 Cerip = 60X60=3600 Zira=2067, 012 m².

1 Zira = 0, 57417 m².

Eski uzunluk ölçü birimleri:

1 Fersah	= 7500 Arşın = 5685 m.
1 Berid	= 4 Fersah = 22740 m.
1 Merhale	= 2 Berid = 45480 m.
1 Kara mili	= 2500 Arşın = 1895 m.
1 Kulaç	= 2, 5 Arşın= 1, 895 m.
1 Arşın	= 0, 75774 m.
1 Parmak	= 1/24 Arşın= 0, 03157 m.
1 Hat	= 1/12 Parmak= 0, 00263 m.
1 Nokta	= 0. 00022 m.
1 Urup	= 0, 085 m.
1 Endaze	= 0, 65 m.
1 Adım	= 0, 75774 m.
1 Hatve	= 0, 75774 m.

Kullanıldığı Yöreye Göre Değişen Ölçü Birimleri

Bölgesi	Ölçü birimi	Metrik karşılığı
AFYON	1 Dönüm	2000, 00 m ² .
ANKARA	1 Mucur	32, 3544 m ² .
“	1 Şinik	129, 1883 m ² .
“	1 Yarım	516, 753 m ² .
AYDIN	1 Satraç	0, 57417 m ² .
ARHAVİ	1 Kıyye	150, 00 m ² .
BURSA	1 Muzur	4643, 36 m ² .
ÇUMRA	1 Dönüm	2500, 00 m ² .
“	1 Havayi	17 Litre
ELAZIĞ	1 Kot	229, 668 m ² .: 4=57, 417 m ² .
“	1 Ölçek	229, 668 m ² .
“	1 Urub (Rusu)	918, 672 m ² .

“ 1 Kil 3674, 688 m2.

<u>Bölgesi</u>	<u>Ölçü birimi</u>	<u>Metrik karşılığı</u>
<i>ESKİŞEHİR</i>	<i>1 Araba ot</i>	<i>4- 6 Dönüm</i>
ERZURUM	1 Batman	459, 336 m2.
<i>ERMENEK</i>	<i>Kutu</i>	<i>4, 5 - 5 Kg.</i>
GAZİANTEP	Kile	160 - 170 Kg.
“	<i>Timin</i>	<i>1/8 Kile</i>
GİRESUN	Kod	1500, 00 m2.
“	<i>Kıye</i>	<i>2500, 00 m2.</i>
GİRESUN	Karış	20 cm.
<i>HADİM</i>	<i>Mandal</i>	<i>30- 40 m2.</i>
“	Evlek	250. 00 m2
<i>HADİM</i>	<i>Dönüm</i>	<i>1435, 4247 m2.</i>
İSTANBUL	1 Kile	1837, 344 m2.
“	<i>1 Müd</i>	<i>36746, 88 m2.</i>
İZMİR	1 Satraç	0, 57417 m2.
KARAPINAR	Çiftçi dönümü	2500. 00 m2.
“	<i>Yeni dönüm</i>	<i>2025. 00 m2.</i>
“	Hükümet dönümü	10000. 00 m2.
<i>K.MARAŞ</i>	<i>Çiftlik</i>	<i>3000, 00 m2.</i>
KELKİT	Kile	918, 672 m2.
<i>NİKSAR</i>	<i>½ teneke buğday</i>	<i>1300, 00 m2</i>
REŞADİYE	Kil	2067, 75 m2.
“	<i>Kot</i>	<i>459 m2.</i>
“	Evlek	229, 75 m2.
SAMSUN	Kil	918, 672 m2.
ÇARŞAMBA	Kesim	2765.00 m2
	(Yeşilirmak’ın Doğu Bölgesi)	
		2025,00 m2
	(Yeşilirmak’ın Batı Bölgesi)	
TERME	Kesim	3600 m2.
ALAÇAM	Kabak	8000,00 m2.

<i>SİVAS</i>	<i>Ölçek</i>	<i>918,672 m2.</i>
<i>SİVAS</i>	<i>Evlek</i>	<i>229,668 m2.</i>

<u>Bölgesi</u>	<u>Ölçü birimi</u>	<u>Metrik karşılığı</u>
<i>SİVAS</i>	<i>Kile</i>	<i>12861,408 m2.</i>
<i>TOKAT</i>	<i>Rublağ</i>	<i>1837,344 m2.</i>
<i>TRABZON</i>	<i>Kot</i>	<i>1200,00 m2.</i>
<i>URFA</i>	<i>Timin</i>	<i>1837,344 m2.</i>
“	<i>Kile</i>	<i>14698,752 m2.</i>
“	<i>Ölçek</i>	<i>918,672 m2.</i>
<i>YOZGAT</i>	<i>Kile</i>	<i>918,672 m2.</i>
“	<i>Çerik</i>	<i>150,00 m2.</i>

4) ESKİ TAPU KAYITLARINDA YER ALAN TAKVİMLER VE BUNLARIN BUGÜNKÜ KARŞILIKLARI

a) Hicri Takvim

Hicrî takvim Hz. Muhammed'in ölümünden sonra, günlerin hesaplanması konusunda ortaya çıkan bazı anlaşmazlıklar üzerine düzenlendi. Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye göç yani hicret yılı olan 622 Miladi yılı bu takvimin başlangıç yılı kabul edildi. Hicretin gerçekleştiği ayın Muharrem ayı olduğu anlaşılınca takvimin başlangıç ayının da Muharrem olması kararlaştırıldı. Böylece 1 Muharrem gününe denk gelen 16 Temmuz 622 Milâdî tarihi Hicrî takvimin başlangıç günü oldu. Hicrî yılı Milâdî çevirmek için Hicrî yıl 33'e bölünecek, bu bölümden arta kalan sayı dikkate alınmadan bölüm olarak elde edilen sayı Hicrî yıldan çıkartılıp 622 sayısı eklendiğinde Milâdî yıl bulunmuş olacaktır.

Örneğin 1391 yılının Milâdî karşılığını bulalım: Önce Hicrî sayı olan 1391'i 33'e böleceğiz. Karşımıza sonuç olarak 42, kalan sayı olarak da 5 çıkmaktadır. Bu kalanı hesaba katmadan Hicrî rakam olan 1391'den bölüm olarak tespit edilen 42'yi çıkarıp, kalana 622'yi ilave edeceğiz. Bu durumda;

$$1391 : 33 = 42, \text{ kalanı } 5.$$

$$1391 - 42 = 1349$$

$$1349 + 622 = 1971$$

Sonuç olarak Hicrî 1391'in karşılığı Milâdî 1971'dir.

Tapu Kayıtlarında H.1263 (M.1847) ila H.1287 (M.1871) Tarihleri Arasında Hicrî (Arabî) Takvim Kullanılmıştır.

<u>Hicrî / Arabî Aylar</u>	<u>Sembolü</u>	<u>Kaçıncı Ay Oldukları</u>
Muharrem(محرم)	م	I. ay
Safer(صفر)	ص	II. ay
Rebi'ü'l-evvel (R.Evvel)(ربيع الاول)	را	III. ay
Rebi'ü'l-âhir (R.Ahir)(ربيع الاخر)	ر	IV. ay
Cemâziye'l-evvel (C.Evvel)(جمادى الاول)	جا	V. ay
Cemâziye'l-âhir (C.Ahir)(جمادى الاخر)	ج	VI. ay
Receb(رجب)	ب	VII. ay
Şaban(شعبان)	ش	VIII. ay
Ramazan(رمضان)	ن	IX. ay
Şevval(شوال)	ل	X. ay
Zilka'de (Z.Kade)(ذى القعدة)	ذا	XI. ay
Zilhicce (Z.Hicce)(ذى الحجة)	ذ	XII. ay

21

b) Rûmî Takvim

Rûmî sene M.Ö. 46'da Roma İmparatoru Jül Sezar adına düzenlenen takvim esasına dayanır. Yılbaşı Mart kabul edilir. Rûmî sene ile Hicrî sene arasında süre farkı vardır. Hicrî ayların 29 veya 30 gün sürmesi, bu aylarla, Milâdî aylar arasında yılda 10 günlük farkın oluşmasına neden oldu. Aradaki bu fark, her 33 yılda bir Hicrî yılın Milâdî ya da Rûmî yıldan düşürülmesine neden olmuştur. Buna sıvış senesi denir. Rûmî seneyi bulmak için Miladi seneden 584 çıkartılır. Örneğin: 1985 Miladi seneye çevirmek için $1985 - 584 = 1401$ şeklinde Rûmî seneyi buluruz. Rûmî seneyi Miladi seneye çevirmek için örneğin 1331 senesini ele alalım. Miladi seneye çevirmek için 1331 senesine 584 ekleriz Bu durumda $1331 + 584 = 1915$ şeklinde Miladi sene bulunur. Rumi sene 1840

yılında yeniden düzenlendi ve bu takvim 1925 yılına kadar mali işlemlerde kullanıldı.

Tapu Kayıtlarında R.1287 (M.1871) ila R.1334 (M.1918) Tarihleri Arasında Rûmî Takvim Kullanılmıştır.

Tapu kayıtları tutulmaya başladığı Hicri 1263 / Miladi 1847 tarihinden itibaren miri araziye ait kayıtlarda Hicri takvim esas alınmış, H.1287/M. 1871 senesine kadar kullanılmıştır. Bu seneden sonra kayıtlarda Rûmî takvim esas alınmış, kimi kayıtlarda Hicri ve Rumi yan yana verilmiştir.

22

Rûmî Aylar

Hangi Aya Tekabül Ettiği

Mart(مارت)

Mart

Nisan(نسان)

Nisan

Mayıs(مايس)

Mayıs

Haziran(خزيران)

Haziran

Temmuz(تموز)

Temmuz

Ağustos(اغستوس)

Ağustos

Eylül(ايلول)

Eylül

Teşrin-i Evvel (T. Evvel)(تشرين اول)

Ekim

Teşrin-i Sâni (T. Sani)(تشرين ثانی)

Kasım

Kânûn-ı Evvel (K. Evvel)(كانون اول)

Aralık

Kânûn-ı Sâni (K. Sani)(كانون ثانی)

Ocak

Şubat(شباط)

Şubat

1334 (1918) Yılında, Rûmî Malî Yılbaşı Olarak Kânûn-ı Sâni Kabul edilmiş ve 1341 (1925) tarihine kadar Rumi Takvim kullanılmıştır.

Buna göre;

23

<u>Rûmî Aylar</u>	<u>Hangi Aya Tekabül Ettiği</u>
Kânûn-ı Sâni	Ocak
Şubat	Şubat
Mart	Mart
Nisan	Nisan
Mayıs	Mayıs
Haziran	Haziran
Temmuz	Temmuz
Ağustos	Ağustos
Eylül	Eylül
Teşrin-i Evvel (T. Evvel)	Ekim
Teşrin-i Sâni (T. Sâni)	Kasım
Kânûn-ı Evvel (K. Evvel)	Aralık

c) Miladi Takvim

Tapu Kayıtlarında M.1926 (R.1342) tarihinden sonra Miladi Takvim kullanılmaya başlanmıştır.

01/06/2007

ARZ EDERİM

HAYRETTİN GÜLTEKİN

hgultekin_06@hotmail.com